

PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA UOKiK W POZNANIU
ul. Zielona 8, 61-851 Poznań
tel. 618-521-517, 618-527-750, fax 618-518-644
e-mail: poznan@uokik.gov.pl

Poznań, dnia 5 grudnia 2014 r.

RPZ- 61/16/14/DW

DECYZJA nr RPZ 39/2014

Stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. nr 50 poz. 331 ze zm.), po przeprowadzeniu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, wszczętego z urzędu wobec Aquanet S.A. z siedzibą w Poznaniu

- w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

I. na podstawie art. 27 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów**, określone w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zachowania Aquanet S.A. z siedzibą w Poznaniu polegające na stosowaniu w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych z konsumentami na podstawie wzorca „umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków” postanowienia zobowiązującego odbiorcę usług do uregulowania należności za pobraną wodę i odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, co jest sprzeczne z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.) w związku z § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. Nr 127, poz. 886)

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 23 czerwca 2014 r.

II. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów**, określone w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zachowania Aquanet S.A. z siedzibą w Poznaniu polegające na stosowaniu w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych z konsumentami na podstawie wzorca „umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków” postanowienia uprawniającego do rozwiązania przez dostawcę usług umowy za 3-miesięcznym wypowiedzeniem, co jest sprzeczne z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.)

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania

III. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów **uznaje się za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów**, określone w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, zachowania Aquanet S.A. z siedzibą

w Poznaniu polegające na bezprawnym pobieraniu od osób chcących przyłączyć swoje nieruchomości do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej następujących opłat za czynności administracyjno-techniczne, które nie zostały uwzględnione w katalogu warunków przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wynikającym z art. 15 ust. 4 w związku z art. 19 ust. 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm.), tj. opłat za:

- a) wydanie warunków technicznych na podłączenie do sieci wodociągowej kanalizacji sanitarnej lub deszczowej;
- b) aktualizację warunków technicznych dla tego samego inwestora, działki i rodzaju zabudowy na temat możliwości podłączenia się do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej;
- c) uzgadnianie lub opiniowanie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego;
- d) aktualizację uzgodnienia projektu technicznego przyłączy wodociągowych lub kanalizacyjnych

i nakazuje się zaniechanie jej stosowania

IV. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, **nakłada się na Aquanet S.A.** z siedzibą w Poznaniu w związku z naruszeniem zakazu, o którym mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ww. ustawy, w zakresie opisanym w pkt III sentencji niniejszej decyzji, **karę pieniężną** w wysokości 209.068,00 zł (słownie: dwieście dziewięć tysięcy sześćdziesiąt osiem złotych), płatną do budżetu państwa.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 18.11.2013 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „Prezes UOKiK”) wszczął, za pośrednictwem Delegatury UOKiK w Poznaniu, postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia czy w związku z działaniami Aquanet S.A. z siedzibą w Poznaniu (dalej: „Aquanet” lub „Spółka”) związanymi z zawieraniem umów na dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków oraz realizowaniem przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej mogło dojść do naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej: „u.o.k.k.”), w tym celem wstępnego ustalenia, czy sprawa ma charakter antymonopolowy (sygn. RPZ-400/42/13/DW).

W ocenie Prezesa UOKiK, zebrany w toku postępowania wyjaśniającego materiał dowodowy wskazywał na możliwość naruszenia przez Aquanet przepisów u.o.k.k., postanowieniem z dnia 5 czerwca 2014 r. wszczęto postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Aquanet praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określonych w art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k., polegających na:

1. stosowaniu w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych z konsumentami na podstawie wzorca „umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków” postanowienia zobowiązującego odbiorcę usług do uregulowania należności za pobraną wodę i odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, co jest sprzeczne z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 7 czerwca

2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn.: Dz. U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858 ze zm., dalej: „u.z.z.w.”) w związku z § 17 ust. 1 rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określenia taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz.U. Nr 127, poz. 886, dalej „rozporządzenie taryfowe”);

2. stosowaniu w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych z konsumentami na podstawie wzorca „umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków” postanowienia uprawniającego do rozwiązania przez dostawcę usług umowy za 3-miesięcznym wypowiedzeniem, co jest sprzeczne z art. 8 ust. 1 u.z.z.w.;
3. bezprawnym pobieraniu od osób chcących przyłączyć swoje nieruchomości do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej następujących opłat za czynności administracyjno-techniczne, które nie zostały uwzględnione w katalogu warunków przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wynikającym z art. 15 ust. 4 w związku z art. 19 ust. 2 u.z.z.w., tj. opłat za:
 - a) wydanie warunków technicznych na podłączenie do sieci wodociągowej kanalizacji sanitarnej lub deszczowej;
 - b) aktualizację warunków technicznych dla tego samego inwestora, działki i rodzaju zabudowy na temat możliwości podłączenia się do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej;
 - c) uzgadnianie lub opiniowanie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego;
 - d) aktualizację uzgodnienia projektu technicznego przyłączy wodociągowych lub kanalizacyjnych

Stanowisko Aquanet

Spółka zawiadomiona o wszczęciu postępowania administracyjnego pismem z dnia 5.06.2014 r. oświadczyła, że od dnia 23 czerwca 2014 r. zamieści w obowiązujących wzorach umów pełną treść § 17 ust. 1 rozporządzenia taryfowego. Zgodnie ze stanowiskiem Aquanet, dotychczasowa praktyka Spółki respektowała przepisy obowiązującego prawa, albowiem wystawiany termin płatności należności za dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków wynosi 14 dni od daty wysłania faktury przez operatora pocztowego, wszystkie daty drukowane są bowiem systemowo i wskazywane jednoznacznie na fakturach.

Odnosząc się do zarzutu stosowania postanowienia uprawniającego do rozwiązania przez dostawcę usług umowy za 3-miesięcznym wypowiedzeniem Spółka wskazała, że w jej ocenie wskazane postanowienie nie stoi w sprzeczności z art. 8 ust. 1 u.z.z.w. Przepis ten nie ogranicza bowiem prawa przedsiębiorstwa do wypowiedzenia umowy wyłącznie we wskazanych w tym przepisie przypadkach, albowiem odnosi się on do „odcięcia dostawy wody” i „zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego”, a zatem działań faktycznych, a nie do wypowiedzenia umowy, które stanowi czynność prawną. Ponadto, w ocenie Spółki, nie każde odcięcie dostaw wody jest równoznaczne z wypowiedzeniem umowy, co dotyczy np. czasowego zamknięcia wody na życzenie klienta, lub zamknięcie wody dłużnikowi. Zdarzają się ponadto sytuacje, w których odbiorca wypowiada umowę w związku z utratą tytułu prawnego do nieruchomości, a przedsiębiorstwo nie odcina dostaw wody.

Spółka wskazała, że stosuje wypowiedzenie umów z odbiorcami bardzo rzadko, często z korzyścią dla odbiorców lub w celu wywiązania się przez Spółkę z innych obowiązków ustawowych, w szczególności gdy zaistnieje konieczność: rozwiązania sportu

między współwłaścicielami; wypowiedzenia umowy klientowi rozliczanemu na podstawie ryczałtu, który uniemożliwia Spółce realizację obowiązku opomiarowania wszystkich przyłączy; wypowiedzenia umowy klientowi uniemożliwiającemu wymianę wodomierza po upływie okresu legalizacji. Aquanet podkreślił, że nawet gdy dokonano wypowiedzenia umowy, odbiorcy przysługuje prawo do wystąpienia z wnioskiem o zawarcie umowy, a przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie ma możliwości skutecznie uchylić się od zawarcia umowy, a ciągłość świadczenia usług do odbiorcy zostaje zachowana.

W odniesieniu do zarzutu pobierania opłat za określone czynności administracyjno techniczne, Spółka wskazała, że art. 15 ust. 4 u.z.z.w. nie odnosi się w ogóle do kosztów administracyjnych związanych z budową przyłączy. Zgodnie z art. 15 ust. 2 u.z.z.w., koszt budowy przyłącza ponosi osoba ubiegająca się o przyłączenie, a nie odbiorca usług. Kosztami budowy są przy tym nie tylko koszty samych robót budowlanych, ale również inne koszty związane z procesem inwestycyjnym – opłaty administracyjno-prawne, koszty warunków technicznych, koszty projektu, koszty uzgodnień branżowych, ewentualne opłaty za zajęcie pasa drogowego, koszty geodezyjne i inne.

Ponadto, o wydanie warunków technicznych lub uzgodnienie projektu technicznego występują często podmioty, które nie są odbiorcami usług i nie ma pewności, że nimi zostaną (wydanie warunków może zwiększyć wartość zbywanej nieruchomości). W ocenie Aquanet, koszty ponoszone przez przedsiębiorstwo w relacjach z osobą ubiegającą się o przyłączenie do sieci nie stanowią kosztów zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków i nie powinny one obciążać „niezbędnych przychodów” będących głównym czynnikiem kosztotwórczym przy konstruowaniu taryf. Obciążanie odbiorców usług kosztami poniesionymi przez Spółkę na obsługę wniosków osób ubiegających się o przyłączenie do sieci stanowiłoby przejaw niedozwolonego subsydiowania skrośnego i jako takie stanowiłoby obciążanie całej rzeszy odbiorców usług nieuzasadnionymi kosztami. Z powyższych względów, rozliczanie tych usług w ramach działalności dodatkowej, w oparciu o odrębny, pozataryfowy cennik usług posiada, w ocenie Aquanet, uzasadnienie prawne i ekonomiczne.

(akta postępowania k. 222-228)

Pismem z dnia 26.11.2014 r. Przedsiębiorca został zawiadomiony o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o możliwości zapoznania się z aktami sprawy i złożenia dodatkowych wyjaśnień w terminie 7 dni od daty doręczenia niniejszego pisma. W dniu 2.12.2014 r. Strona zapoznała się z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym.

Prezes UOKiK ustalił, co następuje:

Aquanet S.A. z siedzibą w Poznaniu jest spółką akcyjną wpisaną do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego pod nr 0000234819. Głównym przedmiotem działalności Spółki, jest pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody oraz odprowadzanie i oczyszczanie ścieków

Aquanet prowadzi działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na podstawie następujących gmin:

- 1) Miasta Poznania na podstawie decyzji Prezydenta Miasta Poznania z dnia 14.01.2003 r.,
- 2) Miasta Puszczykowa na podstawie decyzji Burmistrza Miasta Puszczykowo z 31.12.2012 r.,
- 3) Miasta Luboń na podstawie decyzji Burmistrza Miasta Luboń z dnia 31.12.2012 r.,

- 4) Gminy Mosina na podstawie decyzji Burmistrza Gminy Mosina z dnia 31.12.2012 r.,
 - 5) Gminy Kórnik na podstawie decyzji Burmistrza Gminy Kórnik z 31.12.2012 r.,
 - 6) Gminy Suchy Las na podstawie decyzji Wójta Gminy Suchy Las z dnia 31.12.2012 r.,
 - 7) Gminy Brodnica na podstawie decyzji Wójta Gminy Brodnica z dnia 31.12.2012 r.,
 - 8) Miasta i Gminy Murowana Goślina, Miasta i Gminy Swarzędz, Gminy Czerwonak na podstawie decyzji Zarządu Związku Międzygminnego Puszcza Zielonka z dnia 23.08.2013 r.,
 - 9) części Gminy Dopiewo na podstawie decyzji Wójta Gminy Dopiewo z 31.07.2007 r. zmienionej decyzją z 3.12.2010 r.,
 - 10) części Gminy Rokietnica na podstawie decyzji Wójta Gminy Rokietnica z 4.11.2004 r.
 - 11) Gmina Brodnica na podstawie decyzji Wójta Gminy Brodnica z 31.12.2012 r.
- (akta postępowania k. 15, 137, 237, 411, 436, 458)*

Aquanet prowadzi działalność na podstawie wniosków o zatwierdzenie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania sporządzonych na rok 2014, dla następujących gmin tj.:

- 1) gminy Suchy Las *(akta postępowania k. 238-262)*,
- 2) Miasta Luboń *(akta postępowania k. 263-287)*,
- 3) Gminy Mosina *(akta postępowania k. 288-312)*,
- 4) Związek Międzygminny Puszcza Zielonka tj. Gmina Murowana Goślina, Gmina Swarzędz oraz Gmina Czerwonak *(akta postępowania k. 313-358)*,
- 5) Miasta Puszczykowa *(akta postępowania k. 359-383)*,
- 6) Miasta Poznania *(akta postępowania k. 384-408)*,
- 7) Gmina Dopiewo *(akta postępowania k. 409-433)*,
- 8) Gmina Rokietnica *(akta postępowania k. 434-455)*,
- 9) Gmina Brodnica *(akta postępowania k. 456-477)*,
- 10) Gmina Kórnik *(akta postępowania k. 478-502)*.

Opracowane przez Aquanet taryfy wskazują, że dla działalności o charakterze ogólnym prowadzona jest ewidencja kosztów ogólnozakładowych i wydziałowych, a w skład kosztów bezpośrednich zaliczone zostały m.in. koszty wynagrodzeń wraz z narzutami.

Stosowane przez Aquanet wzorce umów o zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków zmieniają się w zależności m.in. od: rodzaju dostarczanej usługi, statusu własnościowego przyłącza wodociągowego/kanalizacyjnego, sposobu rozliczania wody bezpowrotnie zużytej, sposobu rozliczania usług świadczonych dla budynków wielolokalowych. Spółka stosuje wzór:

- 1) umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków – przyłącze wodociągowe i kanalizacyjne stanowi własność klienta,
- 2) umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków – przyłącze stanowi własność Spółki,
- 3) umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków wraz w wodomierzem ogrodowym (zamontowanym na instalacji wewnętrznej albo przed wodomierzem głównym),
- 4) umowy na podlicznik w budynku wielolokalowym,
- 5) umowy dla zarządcy w budynku wielolokalowym,
- 6) umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków do kanalizacji ogólnospławnej,

- 7) umowa o odprowadzanie ścieków w ramach inwestycji realizowanej przez Związek Międzygminny „Puszcza Zielonka”,
- 8) umowa o odprowadzanie ścieków w ramach inwestycji realizowanej w ramach Funduszu Spójności

(akta postępowania k. 14-155)

Wzory umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków określone wyżej w pkt 1-3 zawierają następujące postanowienia:

„Odbiorca zobowiązuje się do zapłaty należności wynikających z taryf na podstawie otrzymanych faktur VAT, w terminach w nich określonych” (§ 3 ust. 2),

„Umowa może być rozwiązana przez każdą ze stron z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia” (§ 4 ust. 2)

(akta postępowania k. 18-50, 183-190)

Wzór umowy wymienionej w pkt 5 (umowa na podlicznik w budynku wielolokalowym) zawiera następujące postanowienie:

„Strony zachowują prawo wypowiedzenia umowy z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia.” (§ 25 ust. 3)

(akta postępowania k. 51-74, 191-196)

Wzór umowy wymienionej w pkt 7 określającej warunki odprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych eksploatowanych przez Aquanet zawiera następujące postanowienia:

„Odbiorca zobowiązuje się do zapłaty należności wynikających z taryf na podstawie otrzymanych faktur VAT, w terminach w nich określonych.” (§3 ust. 2)

„Umowa może być rozwiązana przez każdą ze stron z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia” (§ 4 ust. 2)

(akta postępowania k. 121-128, 203-205)

Wzór umowy wymienionej w pkt 8 określającej na odprowadzanie ścieków do urządzeń kanalizacyjnych eksploatowanych przez Spółkę zawiera następujące postanowienia:

„Odbiorca zobowiązuje się do zapłaty należności wynikających z taryf na podstawie otrzymanych faktur VAT, w terminach w nich określonych.” (§ 3 ust. 2)

„Umowa może być rozwiązana przez każdą ze stron z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia” (§ 4 ust. 2)

(akta postępowania k. 129-138, 207-208)

W wystawianych przez Aquanet fakturach termin płatności za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków był ustalany przez Spółkę jako wynoszący 14 dni do daty wysłania faktury do klienta. Spółka wystawiając fakturę określa w niej datę wystawienia oraz datę nadania (dzień następny po dniu wystawienia), która to data nadania, zgodnie z oświadczeniem Spółki, jest równoznaczna z datą przekazania faktur do wysyłki przez operatora pocztowego. Faktury wskazują także termin płatności, który liczony jest od daty nadania określonej na samej fakturze.

(akta postępowania k. 15, 156-157)

Od dnia 23.06.2014 r. zastąpiła ww. postanowienia wzorców umownych dotyczące terminu płatności postanowieniem stanowiącym powtórzenie § 17 ust. 1 rozporządzenia taryfowego, zgodnie z którym: „Odbiorca usług dokonuje zapłaty za dostarczoną wodę lub odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, który nie może być krótszy niż 14 dni od daty jej wystania lub dostarczenia w inny sposób.”
(akta postępowania k. 222)

Na dzień 31.12.2013 r. Spółka miała (...) odbiorców, z którymi zawarła umowy na dostawę wody i odprowadzanie ścieków. W 2013 r. złożono złożonych (...) wypowiedzeń umów z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia, z czego (...) wypowiedzeń dotyczyło konsumentów. Przyczyną wypowiedzenia umów był:

- brak możliwości wymiany wodomierza po okresie legalizacji ((...) wypowiedzenia),
- brak możliwości odczytów wodomierza i dostępu do wodomierza celem rozliczenia faktur z rozliczeniem prognozowanego zużycia ((...) wypowiedzeń),
- niedopełnienie obowiązku doprowadzenia zgodnie z wydanymi warunkami technicznymi w wyznaczonym terminie przyłącza do odbioru technicznego – dotyczy ujawnionych nielegalnych przyłączy ((...) wypowiedzeń),
- nielegalne przeniesienie wodomierza bez zgody Spółki i odbioru technicznego nowego podejścia wodomierzowego ((...) wypowiedzenia),
- odmowa opomiarowania legalnego przyłącza wodociągowego rozliczanego na podstawie ryczałtu, skutkująca brakiem możliwości realizacji przez Spółkę ustawowego obowiązku opomiarowania wszystkich przyłączy ((...) wypowiedzeń).

W (...) przypadkach, w trakcie trwania okresu wypowiedzenia Spółka zawarła nowe umowy, albo cofnęła oświadczenia o ich wypowiedzeniu w związku z wywiązaniem się odbiorcy z wyznaczonego warunku.

W 2013 r. za 3-miesięcznym wypowiedzeniem zostało rozwiązanych (...) umów, w tym (...) umów z konsumentami. W przypadku 14 odbiorców nie doszło do zawarcia nowej umowy po okresie wypowiedzenia i zamknięciu wody, ze względu na:

- brak możliwości wymiany wodomierza po okresie legalizacji ((...) umów z konsumentami, z czego w (...) przypadkach nie można nawiązać kontaktu z odbiorcą),
- brak odczytów wodomierza i dostępu do wodomierza celem rozliczenia faktur z rozliczeniem prognozowanego zużycia ((...) umowy z konsumentami, przy braku kontaktu z odbiorcą),
- nielegalne przeniesienie wodomierza ((...) umowa z konsumentem, brak kontaktu z odbiorcą),
- rozliczanie na podstawie ryczałtu, który uniemożliwia Spółce realizację ustawowego obowiązku opomiarowania wszystkich przyłączy (umowa z konsumentem, brak kontaktów z odbiorcą),
- niedopełnienie obowiązku doprowadzenia zgodnie z wydanymi warunkami technicznymi w wyznaczonym terminie przyłączy do odbioru technicznego – dotyczy ujawnionych nielegalnych przyłączy ((...) umowy z konsumentami – w jednym przypadku umowa została rozwiązana, a odbiorca rozliczany jest na instalacji wewnętrznej, w drugim przypadku woda została zamknięta z uwagi na zadłużenie odbiorcy).

W (...) przypadkach, po okresie wypowiedzenia Aquanet zawarł nowe umowy, świadczenie usług odbywa się bez zakłóceń.

Na dzień 30.06.2014 r. Spółka miała (...) odbiorców, z którymi zawarła umowy na dostawę wody i odprowadzanie ścieków. W pierwszej połowie 2014 r. zostało złożonych (...)

wypowiedzeń z zachowaniem 3-miesięcznego wypowiedzenia, w tym (...) wypowiedzeń dotyczyło konsumentów. Przyczyną wypowiedzenia umów był:

- brak możliwości wymiany wodomierza po okresie legalizacji ((...) wypowiedzenia),
- brak odczytów wodomierza i dostępu do wodomierza celem rozliczenia faktur z rozliczeniem prognozowanego zużycia ((...) wypowiedzeń),
- nielegalne przeniesienie wodomierza oraz bez odbioru technicznego nowego podejścia wodomierzowego ((...) wypowiedzenie),
- brak sieci wodociągowej na ulicy, odbiorca podłączony do innego odbiorcy ((...) wypowiedzenie).

W (...) przypadkach Spółka cofnęła oświadczenia o wypowiedzeniu umowy. W pierwszej połowie 2014 r. nie było natomiast przypadku zamknięcia wody i żadna umowa z konsumentem nie została rozwiązana za trzymiesięcznym okresem wypowiedzenia.

(akta postępowania k. 232-235)

Zgodnie z procedurą przyłączania klienta do istniejącej sieci wodociągowej, kanalizacyjnej na terenie działalności Aquanet S.A. z kwietnia 2012 r., o warunki techniczne podłączenia do sieci należy wystąpić w przypadku, gdy zamiarem Klienta jest przyłączenie się do istniejącej sieci wodociągowej i/lub kanalizacyjnej na terenie działalności Aquanet.

(akta postępowania k. 175-177)

Aquanet nie świadczy usług przyłączania odbiorców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, za realizację przyłącza odpowiada przyszły odbiorca, który ponosi następujące opłaty w związku z realizacją przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej:

- 1) opłata za wydanie opinii na temat technicznych możliwości podłączenia do sieci,
- 2) opłata za wydanie warunków technicznych na podłączenie do sieci,
- 3) opłata za uzgodnienie lub zaopiniowanie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego,
- 4) opłata za odbiór techniczny końcowy przyłącza wodociągowego i kanalizacyjnego.

(akta postępowania k. 16)

Aquanet stosuje w ramach swojej działalności „Cennik usług dodatkowych związanych z podstawową działalnością spółki”, który obowiązuje od 1.01.2014 r.

Przedmiotowy cennik przewiduje opłatę za:

1. wydawanie warunków technicznych na podłączenie do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej w przypadku, w którym istnieje możliwość bezpośredniego podłączenia do sieci (pkt 5 cennika – podłączenie do jednej sieci 86 zł netto, podłączenie do dwóch sieci 134 zł netto, podłączenie do wszystkich sieci 163 zł netto);
2. wydawanie warunków technicznych dla tego samego inwestora, na podłączenie się do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej w przypadku, w którym istnieje możliwość bezpośredniego podłączenia do sieci, w okresie ważności uprzednio wydanej opinii (pkt 6 cennika - podłączenie do jednej sieci 52 zł netto, podłączenie do dwóch sieci 76 zł netto, podłączenie do wszystkich sieci 90 zł netto);
3. aktualizację warunków technicznych dla tego samego inwestora, działki i rodzaju zabudowy na temat możliwości podłączenia się 1 szt. posesji do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej w przypadku, w którym istnieje możliwość bezpośredniego podłączenia do sieci (pkt 7 cennika - podłączenie do jednej sieci 37 zł netto, podłączenie do dwóch sieci 53 zł netto, podłączenie do wszystkich sieci 63 zł netto);

4. wydawanie warunków technicznych na podłączenie do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej, w przypadku gdy wymagana jest budowa sieci lub budowa obiektów wod.-kan. (pkt 8 cennika - podłączenie do jednej sieci 272 zł netto, podłączenie do dwóch sieci 388 zł netto, podłączenie do wszystkich sieci 427 zł netto, za każde 100 m ponad pierwsze 100 m – dodatkowa opłata w wysokości 26 zł netto);
5. aktualizację warunków technicznych dla tego samego inwestora, działki i rodzaju zabudowy na temat możliwości podłączenia się do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej, w przypadku, gdy wymagana jest budowa sieci lub budowa obiektów wod.-kan. (pkt 9 cennika - podłączenie do jednej sieci 71 zł netto, podłączenie do dwóch sieci 107 zł netto, podłączenie do wszystkich sieci 120 zł netto);
6. uzgadnianie lub opiniowanie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego (pkt 16 cennika – 20 zł netto za każdy format A4, 50% ceny jak za uzgodnienie za każde następne sprawdzenie projektu);
7. aktualizację uzgodnienia projektu technicznego przyłączy wodociągowych lub kanalizacyjnych (pkt 17 cennika – 9 zł netto za format A4 rysunku, za każdy większy format – iloczyn wielokrotności formatu A4 i stawki 9 zł netto).

(akta postępowania k. 159-162)

Wysokość opłat za wydawanie opinii na temat technicznych możliwości podłączenia do następujących sieci (wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej) Aquanet opracował na podstawie przewidywanych kosztów osobowych: starszy specjalista, specjalista lub młodszy specjalista ds. warunków technicznych: 75 minut w przypadku jednej sieci, 120 w przypadku dwóch sieci, 170 minut w przypadku wszystkich sieci; główny specjalista 10 minut; kierownik 6 minut.

(akta postępowania k. 163-165)

W przypadku opłaty za wydanie warunków technicznych na podłączenie do jednej z następujących sieci (wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej) przewidywane koszty osobowe zostały określone następująco: starszy specjalista, specjalista lub młodszy specjalista ds. warunków technicznych – 106 minut w przypadku jednej sieci, 180 w przypadku dwóch sieci, 225 minut w przypadku wszystkich sieci; główny specjalista 10 minut; kierownik 6 minut.

(akta postępowania k. 166-168)

Opłata za uzgadnianie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego lub opiniowanie projektu technicznego połączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego została wyliczona na podstawie następujących kosztów osobowych: starszy specjalista lub specjalista ds. uzgadniania dokumentacji, starszy specjalista, specjalista, młodszy specjalista ds. odbiorów sieci i przyłączy wod/Kan – 25 minut; główny specjalista ds. uzgadniania dokumentacji – 3 minuty.

(akta postępowania k. 169)

W 2013 r. Aquanet osiągnął przychód w wysokości (...) zł, z czego przychody netto ze sprzedaży wyniosły (...) zł. Na powyższą kwotę składa się m.in. przychód w wysokości (...) zł netto ze sprzedaży usług zawartych w cenniku usług dodatkowych, na którą składa się:

- (...) zł netto za wydanie warunków technicznych na budowę sieci oraz obiektów wodociągowych i kanalizacyjnych, wydanie warunków technicznych podłączenia do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej, wydanie duplikatów warunków technicznych, opinii,

- (...) zł netto za uzgodnienie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego, opiniowanie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego, aktualizacje uzgodnienia projektu technicznego sieci, przyłączy wodociągowych lub kanalizacyjnych,
- (...) zł netto za wydanie warunków technicznych na podłączenie do istniejącej sieci kanalizacji deszczowej,
- (...) zł netto za uzgodnienie dokumentacji projektowej dla przyłączy kanalizacji deszczowej.

Z tytułu sprzedaży usług zawartych w cenniku usług dodatkowych w pierwszym półroczu 2014 r. Aquanet osiągnął przychód w wysokości (...) zł netto, na którą składa się:

- (...) zł netto za wydanie warunków technicznych na budowę sieci oraz obiektów wodociągowych i kanalizacyjnych, wydanie warunków technicznych podłączenia do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej, wydanie duplikatów warunków technicznych, opinii,
- (...) zł netto za uzgodnienie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego, opiniowanie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego, aktualizacje uzgodnienia projektu technicznego sieci, przyłączy wodociągowych lub kanalizacyjnych,
- (...) zł netto za wydanie warunków technicznych na podłączenie do istniejącej sieci kanalizacji deszczowej;
- (...) zł netto za uzgodnienie dokumentacji projektowej dla przyłączy kanalizacji deszczowej.

W 2013 r. Spółka wystawiła (...) faktury za wydanie warunków technicznych oraz (...) faktury za uzgodnienia dokumentacji. Za pierwszą połowę 2014 r. liczby te wynoszą odpowiednio (...) oraz (...). System księgowy Aquanet nie pozwala na dokonanie bardziej precyzyjnego podziału ww. kwot (podziału na przychody z opłat zawartych w poszczególnych punktach cennika usług dodatkowych, czy też wyróżnienie faktur wystawionych na rzecz konsumentów od faktur wystawionych dla przedsiębiorców realizujących proces inwestycyjny).

(akta postępowania k. 228-229, 236)

Prezes UOKiK zważył, co następuje:

I. Interes publicznoprawny

Stosownie do art. 1 ust. 1 u.o.k.k., ochrona interesów przedsiębiorców i konsumentów jest prowadzona przez Prezesa UOKiK w interesie publicznym. Ingerencja Prezesa UOKiK ma więc na celu ochronę interesów zbiorowości, a nie poszczególnych, indywidualnych uczestników rynku. Naruszenie interesu publicznego stanowi przy tym bezwzględny warunek uznania kompetencji Prezesa UOKiK do rozstrzygnięcia określonej sprawy. Konkludując, interes publiczny zostaje naruszony wówczas, gdy działania przedsiębiorcy godzą w interesy ogólnospołeczne i dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, zaburzając jego prawidłowe funkcjonowanie.

W ocenie Prezesa UOKiK, rozpatrywana sprawa ma charakter publicznoprawny, ponieważ wiąże się z ochroną interesów wszystkich konsumentów, którzy byli lub mogli stać się klientami Aquanet. Postawione Aquanet zarzuty dotyczą treści postanowień zawartych we wzorcach umów na zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe

odprowadzanie ścieków oraz określonych opłat stosowanych przez przedsiębiorcę na podstawie cennika usług dodatkowych. Działania przedsiębiorcy nie dotyczą więc interesów poszczególnych osób, których sprawy mają charakter jednostkowy, indywidualny i nie dający się porównać z innymi, ale dotyczą one kręgu konsumentów, których sytuacja jest identyczna i wspólna dla całej, licznej grupy obecnych i przyszłych odbiorców przedsiębiorcy.

W niniejszej sprawie istnieje zatem możliwość poddania zachowania Przedsiębiorcy dalszej ocenie pod kątem stosowania przez niego praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów.

II. Status przedsiębiorcy

Zakaz stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, określony w art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k. adresowany jest do przedsiębiorców, dlatego konieczne było ustalenie, czy Aquanet jest adresatem przedmiotowego zakazu. Zgodnie z art. 4 pkt 1 u.o.k.k., przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz. U. z 2013 r. poz. 672 z późn. zm.). Aquanet, będący stroną postępowania posiada status przedsiębiorcy, gdyż jest wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego spółką prawa handlowego prowadzącą we własnym imieniu działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Spółka ma zatem także status przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego w rozumieniu art. 2 pkt 4 u.z.z.w.

W związku z powyższym, Aquanet jest przedsiębiorca w rozumieniu u.o.k.k., a jego działania podlegają kontroli pod kątem zgodności z zawartym w art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k. zakazem stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów.

Zgodnie z art. 24 ust. 1 u.o.k.k., zakazane jest stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Stosownie natomiast do art. 24 ust. 2 u.o.k.k., przez praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów rozumie się godzące w nie bezprawne działania przedsiębiorcy.

W świetle powyższego, praktykami naruszającymi zbiorowe interesy konsumentów są zachowania przedsiębiorców, które spełniają łącznie dwa warunki: **są bezprawne i naruszają zbiorowe interesy konsumentów.**

III. Bezprawność działania

Bezprawność, do której odwołuje się ustawodawca, tradycyjnie ujmowana jest jako sprzeczność z prawem. Stanowisko takie znajduje też oparcie w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy nowelizującej u.o.k.k. z 2000 r. (Dz. U. Nr 129, poz. 1102), która wprowadziła do u.o.k.k. z 2000 r. przepisy regulujące postępowanie w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Zgodnie z uzasadnieniem ww. ustawy: „same przepisy art. 23a - 23d ustawy nie regulują konstrukcji bezprawności działań przedsiębiorcy. Działania te mogą okazać się bezprawne w razie ustalenia, że doszło do naruszenia przepisów innych ustaw, także zasad współżycia społecznego i dobrych obyczajów.”

Pogląd ten mimo, iż odnosi się do poprzednio obowiązujących przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów z dnia 15 grudnia 2000 r., pozostaje nadal aktualny. Pojęcie „porządek prawny” obejmuje nie tylko nakazy i zakazy wynikające z normy

prawnej, ale także nakazy i zakazy wynikające z norm moralnych i obyczajowych określanych, jako zasady współżycia społecznego. Bezprawność jest przy tym kategorią obiektywną, albowiem przy jej ocenie rozważyć należy kwestię, czy czyn sprawcy był zgodny, czy też niezgodny z obowiązującymi zasadami porządku prawnego. Źródłem tych zasad są normy prawa powszechnie obowiązującego - jako reguły postępowania wyznaczone przez nakazy i zakazy wynikające z norm prawa pozytywnego (w szczególności prawa cywilnego, karnego, administracyjnego, pracy, finansowego, ustaw i aktów prawnych regulujących poszczególne dziedziny gospodarki, itp.) oraz nakazy i zakazy wynikające z zasad współżycia społecznego, czyli tzw. dobre obyczaje (por.: G. Bieniek, Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga III. Zobowiązania. Tom I, Warszawa 2006, także Lex Polnica). O bezprawności działania decyduje zatem całokształt okoliczności konkretnego stanu faktycznego. Zachowanie przedsiębiorców należy zatem ocenić jako bezprawne, gdy podejmują oni działania sprzeczne z ustawą lub nie wykonują obowiązków, które na nich ciąży.

W niniejszej sprawie Spółce zarzucono stosowanie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów określonych w art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k., polegających na:

1. stosowaniu w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych z konsumentami na podstawie wzorca „*umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków*” postanowienia zobowiązującego odbiorcę usług do uregulowania należności za pobraną wodę i odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, co jest sprzeczne z art. 6 ust. 3 pkt 2 u.z.z.w. w związku z § 17 ust. 1 rozporządzenia taryfowego;
2. stosowaniu w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych z konsumentami na podstawie wzorca „*umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków*” postanowienia uprawniającego do rozwiązania przez dostawcę usług umowy za 3-miesięcznym wypowiedzeniem, co jest sprzeczne z art. 8 ust. 1 u.z.z.w.;
3. bezprawnym pobieraniu od osób chcących przyłączyć swoje nieruchomości do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej następujących opłat za czynności administracyjno-techniczne, które nie zostały uwzględnione w katalogu warunków przyłączenia nieruchomości do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej wynikającym z art. 15 ust. 4 w związku z art. 19 ust. 2 u.z.z.w., tj. opłat za:
 - a) wydanie warunków technicznych na podłączenie do sieci wodociągowej kanalizacji sanitarnej lub deszczowej;
 - b) aktualizację warunków technicznych dla tego samego inwestora, działki i rodzaju zabudowy na temat możliwości podłączenia się do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej;
 - c) uzgadnianie lub opiniowanie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego;
 - d) aktualizację uzgodnienia projektu technicznego przyłączy wodociągowych lub kanalizacyjnych.

1. Zarzut dotyczący określania terminu płatności

Podstawą świadczenia usług w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków jest umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków (art. 6 ust. 1 u.z.z.w.). Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 u.z.z.w., umowa o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie

ścieków powinna zawierać postanowienia dotyczące sposobu i terminów wzajemnych rozliczeń. Szczegółową regulację w tym zakresie zawiera § 17 ust. 1 rozporządzenia taryfowego, zgodnie z którym: odbiorca usług dokonuje zapłaty za dostarczoną wodę lub odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, który nie może być krótszy niż 14 dni od daty jej wysłania lub dostarczenia w inny sposób.

Wyżej wymieniony przepis rozporządzenia taryfowego określa zatem minimalną długość terminu przewidzianego na zapłatę oraz datę początkową jego biegu (dzień wysłania lub dostarczenia faktury). Określenie w umowach zawieranych przez Spółkę, że termin zapłaty za fakturę rozpoczyna swój bieg z dniem oznaczonym na fakturze może działać na niekorzyść konsumenta. Rozwiązanie przyjęte przez Spółkę dopuszcza bowiem sytuację, w której termin zapłaty będzie określony w fakturze w sposób oderwany od powszechnie obowiązujących przepisów. Termin wysłania określony na fakturze nie musi bowiem pokrywać się z rzeczywistym terminem wysłania faktury.

Ponadto, sformułowania zawarte we wzorcach umów stosowanych przez Aquanet (*„Odbiorca zobowiązuje się do zapłaty należności wynikających z taryf na podstawie otrzymanych faktur VAT, w terminach w nich określonych”*) dopuszcza teoretycznie sytuację, w której termin określony w fakturach będzie krótszy od terminu 14 dni, czy też początkową datą biegu terminu nie będzie data wysłania faktury, lecz np. data jej wystawienia. Kwestionowane postanowienia wzorców umów stosowanych przez Aquanet nakładają na odbiorców obowiązek zapłaty faktury w terminach określonych w fakturach, bez jakiegokolwiek wskazania w jaki sposób terminy te zostaną w fakturach określone.

W związku z powyższym uznać należy, że kwestionowane postanowienia umowne dawały Spółce możliwość dowolnego określania terminu zapłaty za dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków. Taka sytuacja mogła prowadzić teoretycznie do sytuacji, której rozszczenie wobec odbiorcy usług stałoby się wymagalne zanim odbiorca miał możliwość zapoznania się z wystawioną za wykonane usług fakturą. Mogła bowiem zaistnieć taka hipotetyczna sytuacja, w której wystawiona faktura w krańcowym przypadku nie zostanie wysłana lub dostarczona odbiorcy przed upływem określonego w niej terminu na zapłatę. W takiej sytuacji, zgodnie z przyjętym przez Spółkę rozwiązaniem, usługobiorca mógłby popaść w zwłokę i narażony byłby na odpowiedzialność cywilnoprawną bez świadomości zaistnienia takiej sytuacji.

Taka koncepcja jest, w ocenie Prezesa UOKiK, sprzeczna z treścią przepisów zawartych w u.z.z.w. i rozporządzeniu taryfowym, które określają sposób wzajemnych rozliczeń stron umowy, co powoduje, że działaniu Aquanet można przypisać cechę bezprawności.

W toku postępowania ustalono, że faktury wystawiane przez Aquanet określały termin płatności poprzez wskazanie daty wysłania (dzień następny po dniu wystawieniu faktury) oraz termin końcowy płatności (14 dni liczone od dnia wysłania faktury określonego na fakturze). W toku postępowania nie ustalono okoliczności które pozwalałyby zakwestionować oświadczenie Aquanet, które wskazywało, że funkcjonujący w Spółce system gwarantuje, że faktury zawsze przekazywane są do wysyłki dnia następnego po dniu ich wystawienia, zatem dzień wysyłki określony na fakturze pokrywa się z rzeczywistym dniem wysyłki, w szczególności nie było skarg konsumentów w tym zakresie.

Podkreślić jednak należy, że na samą ocenę zgodności z prawem przedmiotowej praktyki (stosowania określonych postanowień we wzorcach umownych) nie ma wpływu to, w jaki sposób w praktyce Spółka określała w fakturach termin płatności, albowiem okoliczność ta wskazuje jedynie na skutki jakie praktyka wywoływała na rynku, co nie rzutuje w żaden sposób na ocenę przesłanki bezprawności, czy też nie niweluje potencjalnego zagrożenia jakie mogło wynikać dla konsumentów ze stosowania przedmiotowej klauzuli.

Na marginesie wskazać należy, że postanowienia o zbliżonej kwestii, stosowane przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, były w przeszłości uznawane przez Prezesa UOKiK za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (prawomocne decyzje Prezesa UOKiK z 22.04.2013 r. nr RWA 8/2013 oraz z 4.11.2013 r. nr RWA 18/2013).

2. Zarzut dotyczący możliwości wypowiedzenia umowy przez Aquanet

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 6 u.z.z.w., umowa o dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków musi, w szczególności, określać okres obowiązywania umowy oraz odpowiedzialność za niedotrzymanie warunków umowy, w tym warunków wypowiedzenia. Należy zaznaczyć, że warunki wypowiedzenia, które muszą zostać określone w umowie, odnoszą się jedynie do sytuacji, kiedy niedotrzymane zostaną warunki umowy. Prezes UOKiK ustalił, że we wzorcach umów umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków Aquanet zamieszcza postanowienie, w którym zastrzega możliwość wypowiedzenia umowy przez dostawcę usług z zachowaniem 3-miesięcznego wypowiedzenia.

Tego rodzaju postanowienie narusza art. 8 ust. 1 u.z.z.w., który określa przyczyny, z powodu których przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne może odciąć wodę lub zamknąć przyłącze. Do tych przypadków zaliczono sytuacje, w których:

- 1) przyłącze wodociągowe lub przyłącze kanalizacyjne wykonano niezgodnie z przepisami prawa;
- 2) odbiorca usług nie uiścił należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;
- 3) jakość wprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa lub stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie urządzenia pomiarowego;
- 4) został stwierdzony nielegalny pobór wody lub nielegalne odprowadzanie ścieków, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych.

W ocenie Prezesa UOKiK, rozważając kwestie dotyczące możliwości wypowiedzenia umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków, należy wziąć pod uwagę szczególnie charakter usług zaopatrzenia w wodę, która jest dobrem niezbędnym do egzystencji. Przepis art. 1 u.z.z.w. stanowi bowiem, że celem ustawy jest m.in. zapewnienie ciągłości dostaw i odpowiedniej jakości wody ochrona interesów odbiorców usług, czemu służy m.in. ograniczenie możliwości rozwiązania umowy przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne.

Mając na względzie charakter rozpatrywanych usług (które powinny być świadczone powszechnie i w sposób ciągły) oraz cele ustawy (która ma m.in. chronić interes odbiorców usług), przepis art. 8 u.z.z.w. należy rozumieć jako ograniczenie prawa przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego do wypowiedzenia umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków w każdym momencie. Uznać należy, że skoro tylko w wymienionych enumeratywnie przypadkach przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne może odciąć wodę lub zamknąć przyłącze kanalizacyjne, to też tylko w tych samych przypadkach można umowę wypowiedzieć. Przyczyny wypowiedzenia umowy przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne są zatem enumeratywnie wyliczone w przepisie art. 8 ust. 1 pkt 1 - 4 u.z.z.w. (B. Rakoczy, *Charakterystyka umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków*, Czasopismo Samorządu Radców Prawnych Radca Prawny Nr 4/2005, s.

102; oraz decyzja Prezesa Urzędu nr RBG-23/2010 z dnia 31.12.2010 r., wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 3.08.2012 r., VI ACa 354/12, niepubl.).

Należy zauważyć, że konstruując przepis art. 8 ust. 1 pkt 1-4 u.z.z.w., ustawodawca nie posłużył się sformułowaniem „w szczególności” lub innym równoznacznym zwrotem. Oznacza to, że katalog okoliczności, które stanowią podstawę do wstrzymania świadczenia usług zaopatrzenia w wodę lub odbioru ścieków ma charakter zamknięty, a więc nie może być dowolnie i arbitralnie rozszerzany przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne w treści umowy. Odcięcie dostawy wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego może nastąpić zatem wyłącznie wówczas, gdy wystąpi któraś z przesłanek określonych w analizowanym przepisie art. 8 ust. 1 u.z.z.w.

W ocenie Prezesa UOKiK, kwestionowane postanowienia zawarte we wzorcach stosowanych przez Aquanet stwarzają możliwość przekroczenia przez Spółkę jej uprawnień, przyznając każdej ze stron umowy prawo do jej rozwiązania z zachowaniem 3-miesięcznego terminu wypowiedzenia. Postanowienia te przewidują bowiem możliwość podjęcia działań skutkujących odcięciem dostaw wody lub zamknięciem przyłącza kanalizacyjnego w sytuacjach, które nie zostały objęte zakresem przepisu art. 8 ust. 1 u.z.z.w. Pozbawienie konsumentów przysługującej im z mocy ustawy ochrony przed wstrzymaniem świadczenia usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków, w wyniku rozwiązania umowy przez Przedsiębiorstwo w drodze jednostronnego jej wypowiedzenia świadczy o bezprawności kwestionowanych postanowień umownych.

Podkreślić należy, że na ocenę bezprawności działania Aquanet polegającego na zamieszczeniu we wzorcach umów przedmiotowego postanowienia (uprawnającego dostawcę usług do wypowiedzenia umowy z zachowaniem 3-miesięcznego wypowiedzenia) nie ma wpływu sposób realizacji tego postanowienia w praktyce, co jedynie świadczy o aktualnych skutkach działań Spółki. Spółka w 2013 r. oraz 2014 r. posiadała ok. (...) odbiorców, z którymi zawarła umowy na dostawę wody i odprowadzanie ścieków. W 2013 r. Aquanet wypowiedział (...) umów z konsumentami (z czego ostatecznie rozwiązano (...) umów), podczas gdy w I połowie 2014 r. Spółka wypowiedziała (...) umów (z czego żadna nie została ostatecznie rozwiązana). Wszystkie wypowiedzenia były uzasadnione konkretnymi okolicznościami, aczkolwiek nie zawsze mieszczącymi się w hipotezie przepisu art. 8 ust. 1 pkt 1-4 u.z.z.w.

Powyższa okoliczność nie uzasadnia jednakże uznania, że samo postanowienie zawarte w umowach na zaopatrzenie w wodę i odbiór ścieków, zawieranych według opracowanych przez Aquanet wzorców, jest zgodne z prawem, albowiem dopuszcza ono teoretycznie możliwość wypowiedzenia przez Spółkę każdej umowy z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia, co w konsekwencji jest sprzeczne z art. 8. ust. 1 u.z.z.w.

Na marginesie wskazać należy, że postanowienia o zbliżonej kwestii, stosowane przez przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjne, były w przeszłości uznawane przez Prezesa UOKiK za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów (prawomocne decyzje Prezesa UOKiK z 14.11.2013 r. nr RPZ 39/2013; z 1.04.2014 r. nr RKR 5/2014; z 13.12.2012 r. nr RPZ 37/2012; z 22.08.2013 r. nr RKR 23/2013; z 28.02.2013 r. nr RŁO 2/2013).

3. Zarzut dotyczący pobierania opłat za czynności administracyjno techniczne

W odniesieniu do zarzutu dotyczącego pobierania przez Aquanet od osób chcących przyłączyć swoje nieruchomości do sieci wodociągowej lub kanalizacyjnej określonych opłat za czynności administracyjno-techniczne, podkreślić należy, że Spółka pobiera opłaty za:

- a) wydanie warunków technicznych na podłączenie do sieci wodociągowej kanalizacji sanitarnej lub deszczowej (pkt 5, 6 i 8 cennika usług dodatkowych);

- b) aktualizację warunków technicznych dla tego samego inwestora, działki i rodzaju zabudowy na temat możliwości podłączenia się do sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej lub deszczowej (pkt 7 i 9 cennika usług dodatkowych);
- c) uzgadnianie lub opiniowanie projektu technicznego podłączenia wodociągowego lub kanalizacyjnego (pkt 16 cennika usług dodatkowych);
- d) aktualizację uzgodnienia projektu technicznego przyłączy wodociągowych lub kanalizacyjnych (pkt 17 cennika usług dodatkowych).

W ocenie Prezesa UOKiK, w przepisach u.z.z.w. brak jest jakiegokolwiek podstawy, która pozwalałaby przedsiębiorcy wodociągowo-kanalizacyjnemu na obciążanie odbiorców opłatami za ww. czynności dodatkowe. Przepis art. 15 ust. 4 u.z.z.w. zawiera wyczerpujący katalog warunków, jakie należy spełnić, by przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne przyłączyło nieruchomość do swojej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. Przedsiębiorstwo jest obowiązane przyłączyć do sieci nieruchomość osoby ubiegającej się o to, jeżeli są spełnione warunki przyłączenia określone w regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków oraz istnieją techniczne możliwości świadczenia usług.

Zgodnie natomiast z art. 19 ust. 2 u.z.z.w., regulamin powinien określać prawa i obowiązki przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego oraz odbiorców usług, w tym: (1) minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków; (2) szczegółowe warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług; (3) sposób rozliczeń w oparciu o ceny i stawki opłat ustalone w taryfach; (4) warunki przyłączania do sieci; (5) techniczne warunki określające możliwości dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych; (6) sposób dokonywania odbioru przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne wykonanego przyłącza; (7) sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody i wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków; (8) standardy obsługi odbiorców usług, a w szczególności sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody i odprowadzaniu ścieków; (9) warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe.

Należy także zwrócić uwagę na to, że żaden z przepisów rozporządzenia taryfowego nie przewiduje opłat za wydanie czy aktualizację warunków technicznych przyłączenia do sieci wodociągowej lub sieci kanalizacyjnej, czy też za uzgadnianie, opiniowanie i aktualizację projektu technicznego. Przepis § 5 rozporządzenia taryfowego zawiera zamknięty katalog opłat jakie może ustalać w drodze taryfy, a tym samym pobierać, każde przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne. Zgodnie z ww. § 5 rozporządzenia, taryfy, w zależności od ich rodzaju i struktury, dla poszczególnych taryfowych grup odbiorców zawierają: cenę za m³ dostarczonej wody (pkt 1), cenę za m³ odprowadzonych ścieków (pkt 3), cenę za odprowadzanie ścieków opadowych i roztopowych kanalizacją deszczową (pkt 4), stawki opłat abonamentowych z tytułu rozliczania odbiorcy za wykonanie ww. usług (pkt 2 i pkt 5), stawkę opłaty za przekroczenie warunków wprowadzania ścieków przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych (pkt 6). W myśl § 5 pkt 7, taryfy zawierają także stawkę opłaty za przyłączenie do urządzeń wodociągowo - kanalizacyjnych, będących w posiadaniu przedsiębiorstwa, wynikającą z kosztów przeprowadzenia prób technicznych przyłącza wybudowanego przez odbiorcę usług; do stawki opłaty dolicza się podatek.

W ocenie Prezesa UOKiK, art. 19 u.z.z.w. nie może być podstawą wprowadzenia dodatkowych opłat warunkujących przyłączenie do sieci (Decyzja Prezesa UOKiK z 8.08.2012 r. nr RWR 26/2012). Naczelny Sąd Administracyjny także wskazał, że z przepisów u.z.z.w. nie wynika możliwość ustanowienia obowiązku ponoszenia opłat za przyłączenie do sieci, a ustawa *nie stwarza radzie gminy uprawnienia do wprowadzenia odpłatności za*

przyłączenie poszczególnych nieruchomości do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (Wyrok NSA z dnia 29.08. 2006 r. sygn. akt II OSK 730/06, LEX nr 275429, por. także wyrok WSA w Warszawie z dnia 31.10. 2006 r. sygn. akt III SA/Wa 2230/06, LEX nr 276793) oraz, że jedyną legalną drogą uzyskania środków do budżetu gminy związanych z uczestnictwem właścicieli nieruchomości w kosztach budowy urządzeń infrastruktury technicznej, m.in. wodociągów (...) zwiększających wartość nieruchomości, są przepisy ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543 ze zm.), w szczególności regulujące kwestie opłat adiacenckich (art. 143-148) (Wyrok NSA z dnia 17.05.2002 r. sygn. akt I SA 2793/01, LEX nr 149541).

W obowiązującym porządku prawnym kwestia pobierania opłat, w związku z przyłączeniem nieruchomości do sieci komunalnej wodociągowo-kanalizacyjnej, uregulowana została w cytowanym § 5 pkt 7 rozporządzenia taryfowego. W jego świetle, w taryfie mogą zostać ustanowione opłaty za przyłączenie do urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych, będących w posiadaniu przedsiębiorstwa. Opłaty te powinny być jednak określone w taryfach za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków, a ich wysokość skalkulowana na podstawie kosztów przeprowadzenia prób technicznych przyłącza wybudowanego przez odbiorcę usług. Tymczasem opłaty pobierane przez Przedsiębiorcę nie mają takiego charakteru i nie były pobierane na podstawie taryfy zatwierdzonej w trybie określonym w u.z.z.w.

Z powyższego wynika, że przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne nie może samodzielnie ustalać jakichkolwiek warunków przyłączenia do sieci (finansowych lub niefinansowych) innych niż określone w art. 15 ust. 4 u.z.z.w. i innych niż określone w regulaminie dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Jednocześnie za czynności związane ze świadczeniem usług użyteczności publicznej z zakresu zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków Spółka powinna pobierać wyłącznie opłaty ustalone w taryfie dla zbiorowego zaopatrzenia wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków określonej zgodnie z rozporządzeniem taryfowym.

W związku z powyższym, w ocenie Prezesa UOKiK, należy uznać, że pobierając kwestionowane opłaty określone przez Aquanet w cenniku usług dodatkowych Spółka naruszyła przepisy obowiązującego prawa. W powyższy sposób Aquanet wprowadził bowiem dodatkowe warunki przyłączenia do sieci wykraczające poza katalog wskazany w art. 15 ust. 4 u.z.z.w. Podkreślić należy, że praktyki przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych polegające na wprowadzaniu dodatkowych opłat za czynności administracyjno-techniczne związane z przyłączeniem do sieci były w przeszłości wielokrotnie kwestionowane przez Prezesa UOKiK (prawomocne decyzje Prezesa UOKiK z 18.09.2013 r. nr RPZ 21/2013; z 5.12.2013 r. nr RKT-41/2013; z 17.05.2013 r. nr RWR 12/2013).

Tym samym za niezasadne należy uznać, w ocenie Prezesa UOKiK, stanowisko Aquanet, zgodnie z którym osoba ubiegająca o przyłączenie nie jest odbiorcą usług, a przepisy u.z.z.w. nie zakazują nakładania na przyszłych odbiorców opłat za czynności administracyjno-techniczne. W ocenie Prezesa UOKiK, trudno także uznać za zasadny argument, że obciążanie przedmiotowymi opłatami przyszłych odbiorców pozwala na nie obciążanie tymi kosztami aktualnych odbiorców Spółki. Przede wszystkim podkreślić należy, że przy kalkulowaniu kwestionowanych w niniejszym postępowaniu opłat Spółka uwzględniła planowane koszty osobowe, które nie zostały wyodrębnione w sposób, który pozwalałby na stwierdzenie, że pokrywane są one wyłącznie z przychodów z tytułu świadczenia usług dodatkowych i nie wchodzi one w ogóle w zakres kosztów, które obciążają pozostałych odbiorców. Opłaty dodatkowe zostały wyliczone jedynie na podstawie przewidywanego czasu pracy poszczególnych osób (z minutową dokładnością) bez odniesienia do planowanych przychodów z tytułu poszczególnych opłat, czy też ilości poszczególnych usług dodatkowych świadczonych w ciągu roku.

W związku z powyższym, w ocenie Prezesa UOKiK, brak wystarczających przesłanek do uznania, że koszty związane ze świadczeniem usług dodatkowych w ogóle nie wchodzi w zakres kosztów wynagrodzeń, które są uwzględniane przy kalkulowaniu taryf dla poszczególnych gmin, na terenie których działa Aquanet.

Podkreślić należy, że wprowadzenie zakwestionowanych opłat godzi jednocześnie w interesy konsumentów, gdyż w wyniku poniesienia dodatkowych kosztów, których nie powinni ponosić wiązać się może z uszczerbkiem finansowym po ich stronie. W 2013 r. Spółka uzyskała przychody w wysokości ok. (...) zł (w I połowie 2014 r. odpowiednio ok. (...) zł) z świadczenia usług określonych w cenniku usług dodatkowych związanych z wydawaniem i uzgadnianiem warunków technicznych oraz uzgadnianiem projektu technicznego podłączenia do sieci. Pomimo tego, że nie jest możliwe dokonanie precyzyjnego podziału ww. przychodów Spółki na przychody osiągnięte z tytułu opłat przewidzianych w poszczególnych punktach cennika usług dodatkowych, czy też wyróżnienie opłat ponoszonych przez konsumentów od opłat ponoszonych przez przedsiębiorców, to jednak wydaje się możliwe przyjęcie wniosku, że znacząca część ww. opłat została uiszczona przez konsumentów, co wiąże się z konkretnym uszczerbkiem finansowym po ich stronie.

IV. Naruszenie zbiorowego interesu konsumentów

Do uznania, że w niniejszej sprawie mamy do czynienia z praktykami określonymi w art. 24 ust. 1 i 2 u.o.k.k. niezbędne jest wykazanie, że bezprawne działanie Spółki godzące w interes konsumentów dotyczy tzw. **zbiorowego interesu konsumentów**. W uzasadnieniu wyroku z dnia 10 kwietnia 2008 r. sygn. akt III SK 27/07, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że gramatyczna wykładnia tego pojęcia prowadzi do wniosku, że chodzi o zachowanie przedsiębiorcy, które godzi w interesy grupy osób stanowiących określony zbiór. Rezultaty tej wykładni modyfikuje zastrzeżenie, że nie jest zbiorowym interesem konsumentów suma interesów indywidualnych. Sąd Najwyższy stanął na stanowisku, że przy konstruowaniu pojęcia „zbiorowy interes konsumentów” nie można opierać się tylko i wyłącznie na tym, czy oceniana praktyka skierowana jest do nieoznaczonego z góry kręgu podmiotów. W ocenie Sądu, wystarczające powinno być ustalenie, że zachowanie przedsiębiorcy nie jest podejmowane w stosunku do zindywidualizowanych konsumentów, lecz względem członków danej grupy (określonego kręgu podmiotów), wyodrębnionych spośród ogółu konsumentów za pomocą wspólnego dla nich kryterium. Sąd Najwyższy uznał zatem, że *praktyką naruszającą zbiorowe interesy konsumentów jest (...) takie zachowanie przedsiębiorcy, które podejmowane jest w warunkach wskazujących na powtarzalność zachowania w stosunku do indywidualnych konsumentów wchodzących w skład grupy, do której adresowane są zachowania przedsiębiorcy, w taki sposób, że potencjalnie ofiarą takiego zachowania może być każdy konsument będący klientem lub potencjalnym klientem przedsiębiorcy.*

Zdaniem Prezesa UOKiK, działanie Spółki może godzić w interesy nieograniczonej liczby konsumentów, których nie da się zidentyfikować, tj. wszystkich, którzy zawarli ze Spółką umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, a także wszystkich potencjalnych, przyszłych odbiorców usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków świadczonych przez Spółkę. W tym wypadku z samej istoty posługiwania się przez Spółkę wzorcami ww. umów, jak również posługiwanie się cennikiem w sprawie ponoszenia przez odbiorców opłat za usługi świadczone przez Aquanet wynika powtarzalność zachowania Spółki wobec takich osób.

W świetle powyższego, Prezes UOKiK uznał, że w rozpatrywanej sprawie spełnione zostały przesłanki niezbędne do przypisania Spółce praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów: wykazana została bezprawność jej działań oraz naruszenie zbiorowego interesu konsumentów.

V. Stwierdzenie zaniechania oraz nakaz zaniechania praktyk

Zgodnie przepisem art. 27 ust. 1 i 2 u.o.k.k., w przypadku zaprzestania stosowania przez przedsiębiorcę praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów Prezes UOKiK wydaje decyzję o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i stwierdzającą zaniechanie jej stosowania.

Po wszczęciu postępowania Aquanet zaniechała stosowania pierwszej kwestionowanej praktyki polegającej na stosowaniu we wzorcach umów postanowienia zobowiązującego odbiorcę do zapłaty należności w terminach określonych w fakturach. Od dnia 23.06.2014 r. Spółka zastąpiła bowiem wcześniej stosowane postanowienie (*Odbiorca zobowiązuje się do zapłaty należności wynikających z taryf na podstawie otrzymanych faktur VAT, w terminach w nich określonych*) postanowieniem odpowiadającym w swojej treści § 17 ust. 1 rozporządzenia taryfowego, zgodnie z którym, odbiorca usług dokonuje zapłaty za dostarczoną wodę lub odprowadzone ścieki w terminie określonym w fakturze, który nie może być krótszy niż 14 dni od daty jej wysłania lub dostarczenia w inny sposób.

W związku z powyższym, w ocenie Prezesa UOKiK, należało stwierdzić zaniechanie stosowania przedmiotowej praktyki z dniem 23.06.2014 r.

Zgodnie natomiast z przepisem art. 26 ust. 1 u.o.k.k., w przypadku stwierdzenia naruszenia zakazu zawierania porozumień ograniczających konkurencję, Prezes UOKiK wydaje decyzje o uznaniu praktyki za naruszającą zbiorowe interesy konsumentów i nakazującą zaniechanie jej stosowania.

W odniesieniu do drugiej oraz trzeciej kwestionowanej praktyki (dotyczących stosowania postanowienia uprawniającego Spółkę do wypowiedzenia umowy z zachowaniem 3-miesięcznego wypowiedzenia oraz stosowania określonych opłat za czynności-administracyjno techniczne) w toku postępowania Aquanet nie zaniechała stosowania przedmiotowych praktyk. Podkreślić należy, że zgodnie z art. 27 ust. 3 u.o.k.k, ciężar udowodnienia okoliczności wskazujących na zaniechanie stosowania praktyki spoczywa na przedsiębiorcy.

W związku z powyższym, w odniesieniu do drugiej i trzeciej z kwestionowanych praktyk należało stwierdzić stosowanie przedmiotowych praktyk oraz nakazać zaniechanie ich stosowania.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu orzekł jak w pkt I-III sentencji decyzji.

VI. Kara pieniężna

Zgodnie z art. 106 ust. 1 pkt 4 u.o.k.k., Prezes UOKiK może w drodze decyzji nałożyć na przedsiębiorcę, który choćby nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 u.o.k.k., karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Z powołanego przepisu wynika, że kara pieniężna ma charakter fakultatywny. O tym, czy w konkretnej sprawie w odniesieniu do wskazanego przedsiębiorcy zasadne jest

nałożenie kary pieniężnej decyduje, w ramach uznania administracyjnego, Prezes UOKiK. Należy zwrócić uwagę, że przepisy u.o.k.k. nie określają jakichkolwiek przesłanek, od których uzależnione byłoby podjęcie decyzji o nałożeniu kary. Ustawodawca wskazał jedynie w art. 111 u.o.k.k. te okoliczności, które Prezes UOKiK winien uwzględnić decydując o wymiarze kary pieniężnej, wymieniając okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Podkreślić należy, że w sprawach, w których wymierzane są kary pieniężne, należy mieć na względzie pewną gradację środków realizacji interesu publicznego, jakimi dysponuje Prezes UOKiK od wszczęcia postępowania wyjaśniającego, poprzez wszczęcie postępowania właściwego i przyjęcie zobowiązania przedsiębiorcy, przez wydanie decyzji stwierdzającej naruszenie. Kara pieniężna jest przy tym środkiem najsurowszym, który niewątpliwie może znaleźć zastosowanie w odniesieniu do poważnych (pod różnym względem), niewątpliwych bądź dolegliwych dla konsumentów naruszeń zakazu z art. 24 u.o.k.k. (wyrok SN z 8.05.2014 r. sygn. III SK 45/13, niepubl.).

W ocenie Prezesa UOKiK, nałożenie na przedsiębiorcę kary pieniężnej za stosowanie praktyk stwierdzonych w pkt I i II sentencji stanowiłoby nieproporcjonalne zastosowanie najsurowszego środka ochrony interesu publicznego.

W odniesieniu do praktyki stwierdzonej w pkt I sentencji, polegającej na stosowaniu we wzorcach umów postanowienia zobowiązującego odbiorców do zapłaty za należności w terminie określonym w fakturze zważyć należy, że działanie takie stanowiło formalne naruszenie przepisów u.z.z.w. oraz rozporządzenia taryfowego. Należy mieć jednakże na względzie brak wyraźnych skutków przedmiotowej praktyki oraz fakt jej zaniechania przez przedsiębiorcę. W toku postępowania nie ustalono także okoliczności, które kwestionowałyby oświadczenie Spółki, zgodnie z którym, pomimo przedmiotowego postanowienia na fakturach termin zapłaty zawsze wyznaczany był na 14 dzień liczony od dnia wysłania określonego na fakturze, a faktury rzeczywiście były wysyłane w dniu wskazanym na fakturze. Do UOKiK nie wpłynęły żadne skargi czy informacje, które przeczyłyby wnioskowi, że system funkcjonujący w Spółce gwarantuje wysyłkę faktur w dniu w nich wskazanym.

W odniesieniu do praktyki stwierdzonej w pkt II sentencji, polegającej na stosowaniu postanowienia uprawniającego Spółkę do wypowiedzenia umowy za 3-miesięcznym wypowiedzeniem uznano, że działanie takie stanowiło naruszenie zakazu stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. W ocenie Prezesa UOKiK, przepisy obowiązującego prawa przewidują możliwość wypowiedzenia umowy o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków jedynie w ściśle określonych przypadkach. W związku z powyższym, przyznawanie przedsiębiorstwu wodociągowo-kanalizacyjnemu nieograniczonej możliwości wypowiedzania ww. umów za wypowiedzeniem może stanowić potencjalne zagrożenie dla konsumentów. Prezes UOKiK miał jednakże na uwadze fakt, że Spółka nie nadużywała przedmiotowego uprawnienia i wypowiadała umowy z odbiorcami jedynie w wyjątkowych przypadkach. W 2013 r. Aquanet wypowiedział 129 umów z konsumentami (z czego ostatecznie rozwiązano 19 umów), podczas gdy w I połowie 2014 r. Spółka wypowiedziała 9 umów (z czego żadna nie została ostatecznie rozwiązana). Do UOKiK nie wpłynęły ponadto żadne skargi, które wskazywałyby, że Spółka nadużywa uprawnienia do wypowiedzania umów.

W ocenie Prezesa UOKiK, w odniesieniu do praktyki stwierdzonej w pkt I oraz w pkt II sentencji decyzji wystarczającym środkiem zapewnienia ochrony interesu publicznego było stwierdzenie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz nakazanie ich zaniechania. Przedmiotowe praktyki stanowią potencjalne zagrożenie interesów konsumentów natomiast nie pociągnęły za sobą rzeczywistych skutków, które dodatkowo miałyby charakter szczególnie dotkliwy dla konsumentów. W świetle

orzecznictwa Sądu Najwyższego, zastosowanie w takim przypadku kary pieniężnej, jako środka najsurowszego byłoby działaniem nieproporcjonalnym do stopnia zagrożenia interesu publicznego.

W związku z powyższym, w odniesieniu do praktyk stwierdzonych w pkt I i pkt II sentencji decyzji Prezes UOKiK postanowił nie nakładać za ich stosowanie kary pieniężnej.

W odniesieniu do praktyki stwierdzonej w pkt III sentencji decyzji polegającej na pobieraniu określonych opłat za czynności administracyjno techniczne związane z uzgodnieniem warunków technicznych oraz projektu technicznego przyłączenia do sieci, w ocenie Prezesa UOKiK, istnieją podstawy do nałożenia na Spółkę kary pieniężnej. W przeciwieństwie bowiem do praktyki stwierdzonej w pkt I i pkt II sentencji decyzji, praktyka stwierdzona w pkt III sentencji może zostać uznana za dolegliwą dla konsumentów, albowiem wiązała się ona z konkretnym uszczerbkiem finansowym po ich stronie. Podkreślić należy, że z tytułu sprzedaży usług zawartych w cenniku usług dodatkowych Spółka osiągnęła w 2013 r. przychody przekraczające (...) zł netto, natomiast w I połowie 2014 r. przychody przekraczające (...) zł netto. Pomimo tego, że nie jest możliwe podzielenie ww. przychodów na przychody z poszczególnych opłat występujących w cenniku, czy też określenie jaka ich część została uiszczona przez konsumentów, a jaka przez przedsiębiorców, to jednak, w ocenie Prezesa UOKiK, możliwe jest przyjęcie wniosku, że co najmniej istotna część ww. przychodów wynikała ze stosowania praktyki stwierdzonej w pkt III sentencji.

Biorąc pod uwagę charakter naruszenia oraz wymierną dolegliwość praktyki dla konsumentów, Prezes UOKiK postanowił nałożyć na Aquanet karę pieniężną za stosowanie przedmiotowej praktyki.

Ocena zgromadzonego materiału dowodowego wskazuje na nieumyślne naruszenie przez Aquanet przepisów u.o.k.k. Zdaniem Prezesa UOKiK, Spółka naruszyła zasady ostrożności w relacjach z konsumentami. Jako profesjonalista Spółka ma obowiązek znać powszechnie obowiązujące przepisy prawa regulujące warunki świadczenia przez nią usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, które mają zasadnicze znaczenie dla określenia praw i obowiązków zarówno przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych jak i odbiorców usług świadczonych przez te przedsiębiorstwa.

W 2013 roku Spółka uzyskała przychód w wysokości (...) zł. Maksymalna kara pieniężna, która mogłaby zostać nałożona na Spółkę wynosi zatem (...) zł po zaokrągleniu.

Ustalając wysokość kary Prezes UOKiK dokonał w pierwszej kolejności oceny wagi stwierdzonego naruszenia przepisów ustawy, wynikiem której jest określona kwota bazowa. W dalszej kolejności Prezes UOKiK rozważył, czy w sprawie występują okoliczności obciążające i łagodzące oraz jaki powinny mieć wpływ na wysokość kary.

Ponadto, można uznać, że zarzucona Spółce praktyka stosowana była na etapie przedkontraktowym wpływającym jednak na etap zawierania kontraktu, ponieważ wobec braku alternatywnych możliwości skorzystania z usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzenia ścieków, skutki działań Spółki odczuwalne były przez wszystkich konsumentów, którzy w okresie stosowania praktyki ubiegali się o przyłączenie do sieci wodociągowo-kanalizacyjnej. Podczas dokonywania oceny wagi naruszenia uwzględniono także okres stosowania kwestionowanych praktyk, wynoszący więcej niż 1 rok.

W ocenie Prezesa UOKiK, ww. okoliczności przesądzają o ustaleniu kwoty bazowej kary na poziomie (...) % przychodu Spółki w 2013 r., tj. (...) zł po zaokrągleniu.

W dalszym etapie kalkulacji kary Prezes UOKiK rozważył, czy ustalona kwota bazowa powinna podlegać modyfikacjom ze względu na występujące w sprawie okoliczności łagodzące bądź obciążające. W ocenie Prezesa UOKiK, w niniejszej sprawie nie

występują okoliczności łagodzące, czy też obciążające, które przemawiałyby za zmianą wysokości kary pieniężnej wyliczonej na poprzednim etapie.

Biorąc pod uwagę powyższe, Prezes UOKiK nałożył na Spółkę, za stosowanie praktyki określonej w pkt III sentencji decyzji, karę pieniężną w wysokości (...) zł, co stanowi (...) % przychodu Spółki w 2013 r. oraz (...) % maksymalnego wymiaru kary.

Zdaniem Prezesa UOKiK, orzeczona kara jest adekwatna do okresu, stopnia oraz okoliczności naruszenia przez Spółkę przepisów u.o.k.k.. Kara ta pełni przede wszystkim funkcję represyjną, stanowiąc sankcję i dolegliwość za naruszenie przepisów ww. ustawy oraz prewencyjną, zapobiegającą ponownemu ich naruszeniu przez Spółkę. Warto podkreślić także jej walor wychowawczy, odstrasżający innych przedsiębiorców świadczących usługi finansowe przed stosowaniem w przyszłości tego typu praktyk w obrocie z konsumentami.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie:

NBP o/o Warszawa Nr 51 1010 1010 0078 7822 3100 0000

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. - od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie- Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwóch tygodni od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów- Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Poznaniu.

z upoważnienia Prezesa
Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Dyrektor Delegatury UOKiK w Poznaniu
Jarosław Krüger

Otrzymuje:
Aquanet S.A.
ul. Dolna Wilda 126
61-492 Poznań